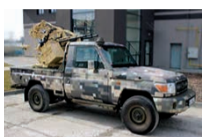

№ 11-12
(1123-1124)
Березень
2023 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

• Чеська ініціатива «Подарунок для путіна» оголосила про фінальний етап збирання 90 мільйонів крон на 15 мобільних комплексів протиповітряної оборони (ППО «Victor») для України. Машина та кулети вже збирають і до кінця місяця вони мають прибути до України.

• Світовий Конгрес українців (з понад 70 країн світу) за ініціативи UNITED24 зібрав 630 тисяч доларів на дрони для ЗСУ. Безпілотники вже на передовій.

ючи в окопі, читав його книгу.

• Життя буває приємно непередбачуваним. Американський історик Тімоті Снайдер зустрівся з військовим, який, перебуваючи в окопі, читав його книгу.

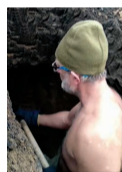
• Школяр із Нью-Йорка зібрав для бійців ЗСУ понад сімсот пар теплих шкарпеток. До благодійного збору українця Юліана долучилися його знайомі, однокласники, викладачі школи, а після листів виробникам – й великі американські компанії.

«Хоч іскру кожен. Іскру – кожен. Всі разом – буде Україна»

Наталка НІКУЛІНА

• Письменники брати Капранови з перших днів війни стали на захист м. Києва у столичному підрозділі полку «Азов». «Стоїш у караулі. Всього такий у формі, з автоматом, суворий та найжаченний. Підходить жінка, дає кульок з продуктами: «Візьміть, це вам». А потім раптом починає мовчки плакати. І ти, озброєний та небезпечний, в одну мить відчуваєш, що залишився без шкіри. Не плачте, жінко. Ми не здамо Україну. Ми вас захистимо» – розповідають тероборонівці.

• Соліст Дніпровської опери Сергій Гаврилов в умовах повномасштабної війни змінив свій костюм на військову форму, але не втратив талант до оперного співу. Співає навіть під час риття окопів. Послухати його спів можна за посиланням: <https://www.facebook.com/chinoceya/videos/6292420377463906/>.

• У гості до Школи супергероїв Дніпропетровського регіонального медичного центру родинного здоров'я, де малеча приймає курси хіміотерапії, завітала Ольга Полякова. Під час візиту діти виготовили долоньки з побажаннями для Дерева Життя. Для малят організували мінідискотеку, фотосесію зі співачкою, а також подарували комікси, іграшки та приладдя для школи.

• Мешканки Петриківки зорганізувалися і плетуть маскувальні сітки. Готують для захисників смаколики, а ще шують амуніцію. Чоловіки виготовляють окопні свічки та перископи.

«Зі звичайної пластикової труби та дзеркал робимо перископ. Аби наші бійці безпечно могли з окопів спостерігати за позиціями ворога. Як то кажуть: «Все для Перемоги!» Я на пенсії, не можу без діла сидіти. Чим можу, допомагаю», – сказав місцевий мешканець Сергій.

• Малюнок Олександра Канюки з підписом Головнокомандувача ЗСУ генерала Валерія Залужного проданий на аукціоні за 205 тисяч гривень. Усі зібрані гроші витратять на квадрокоптер з тепловізором для арт-дивізіона славетної 72-ої ОМБр імені Чорних Запорозжців. Малюнок придбав ресторатор Геннадій Медведєв, щоби допомогти ЗСУ, а сам малюнок передати до майбутнього музею Перемоги. Ще 50 тисяч гривень заdonатив білоруський ІТ-шник Ігор, який після протестів 2021-го року вимушений був покинути Білорусь та живе зараз у Польщі. Він теж брав участь в аукціоні, але, навіть не вигравши малюнок, перерахував гроші для ЗСУ.

• У Дніпрі завод газового обладнання виробляє та передає військовим пічки. Їх модифікували для потреб фронту – вогонь не видно з ворожих позицій, на пічці можна готувати їжу та сушити одяг. Також підприємство виготовляє тактичні ліжка.

• Міністр оборони України відзначив директора НВК № 66 м. Дніпра Людмилу Коробку нагрудним знаком «Знак пошани». У закладі було організовано штаб допомоги дніпрянам, які постраждали від ракетного удару на ж/м «Перемога».

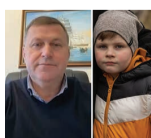
• У Дніпрі начальник управління персоналом Головного управління ДСНС України у Дніпропетровській області Сергій Коваль вручив нагороду учню 7-го класу НВК № 130 Тимофію Потеряїлу, який розбирав завали будинку на «Перемозі». Також йому подарували каску та вогнегасник, що можуть знадобитися хлопцю у майбутньому, адже Тимофій мріє стати рятувальником.

• У День українського добровольця чотири новенькі позашляховики від Дніпропетровської ОВА поїхали до тероборонівців регіону.

• 6 березня громадська організація «Два береги» спільно з Дніпровською академією неперервної освіти за підтримки партнерів – Міжнародної організації з міграції – організували доставку гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених осіб, які мешкають у гуртожитках Академії. Цього разу переселенці отримали електроплити, мікрохвильовки, чайники, кімнатні обігрівачі та ліжка.

• У Дніпрі місцевий забудовник Віктор Шинкевич подарував однокімнатну квартиру Зореславу Усову – сину загиблого під час ракетного удару по багатоповерхівці стоматологині Ольги Усової. У момент удару ракети жінка з подругою йшла на тренування повз цей будинок.

Родина Усових 2014 року переїхала з Донецька до Дніпра. Ольга працювала у приватній стоматологічній клініці, їздила на Донбас як волонтерка – безкоштовно лікувала зуби військовим. Придбати власне житло у Дніпрі родина не змогла, жили в орендованій квартирі.

• Люди танцюють у метро, перечікуючи ворожі обстріли, Київ, 14 січня 2023.

• У Дніпрі, у сквері «Прибрежний», відкрили «юрту незламності». Це ще один «пункт незламності», де можна не лише зігрітися та зарядити гаджети, а й ознайомитися з культурою Казахстану, відвідати майстер-класи.

• Сильний арт азербайджанського художника-ілюстратора Гюндуза Агаєва на честь українського лицаря, якого розстріляли русняві мерзотники.

У холі Дніпропетровської обласної військової адміністрації відкрили фотовиставку

«Добровольці»,

присвячену Дню українського добровольця

«У цей визначний день відкрили у холі ДніпроОВА виставку. Представили фото добровольців регіону, які у важкий момент підтримали та послали українську армію. Це звичайні люди. Вони полишили домівки, роботу, родину та стали на захист держави. І нині дають відсіч ворогу. Хотіли, щоб відвідувачі обласної адміністрації знали Героїв в обличчя», – зазначив заступник начальника Дніпропетровської ОВА Іван Начовний.

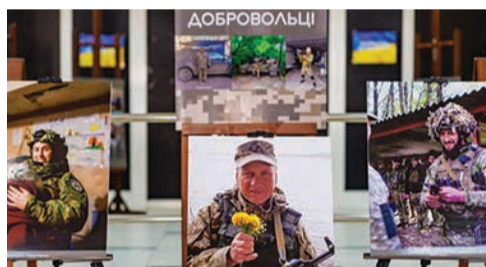

На стендах – понад чотири десятки світлин відважних воїнів, які добровільно, за покликом серця

взяли до рук зброю. Як у 2014-му, так і з початку повномасштабного вторгнення 2022-го.

Світлини надали громади Дніпропетровщини.

До створення виставки долучилися студенти Дніпропетровського фахового мистецько-художнього коледжу культури. Дизайнери верстали та готували фотографії до друку. Методист Михайло: «Хотіли показати захисників простими людьми зі своїми емоціями та переживаннями».

Вони не були військовими за професією, але в критичний момент узяли до рук зброю і стали на захист рідної країни.

У Дніпрі вшанували пам'ять загиблих героїв-добровольців

На Алеї пам'яті Героїв біля приміщення ОВА зібралися представники керівництва області, міста, силових структур, духовенства. Аби вшанувати подвиг добровольців. Поклали квіти, схилили голови у хвилині мовчання.

У важкі моменти добровольці підтримали та послали українську армію. Серед тих, хто взяв до рук зброю – відомі спортсмени, діячі культури, люди найрізноманітніших професій. А ще до українців долучилися іноземці.

«І в 2014, й у 2022 роках добровольці шикувалися в черги, аби дати відсіч агресору. І хлопці, і дівчата – більшість не мали військового досвіду, проте не побоялися одягти піксель. Слава Героям! Тим, хто віддав життя, захищаючи Батьківщину. Тим, хто й нині хоробро боронить її на фронті», –

зазначив начальник Дніпропетровської ОВА Сергій Лисак.

14 березня 2014-го на тренувальну базу з Майдану Незалежності вирушили перші 500 бійців самооборони. Вони сформували добровольчий батальйон для захисту України. Тепер цього дня відзначається День українського добровольця.

«Майже 80 % тероборонівців – добровольці. Пишаюсь бійцями. Вони знищують противника, що зайшов на нашу землю. Допомогали зупинити ворога, звільнити території. Не дали агресору прорватися на Дніпропетровщину», – сказав начальник регіонального управління сил тероборони «Схід», Герой України Олександр Зугравий.

Переселенців безкоштовно навчають англійській

У Перещепинській громаді Новомосковського району для внутрішньо переміщених осіб організували безкоштовні уроки англійської. Викладають у місцевому коворкінг-центрі. Запрошують людей із будь-яким рівнем знань.

«Це чудова та актуальна ініціатива від мешканців нашої громади. Адже знати англійську нині – необхідність. До того ж уроки не лише розвиватимуть, а й допоможуть хоч на час забути про жахіття війни, що вкрай важливо для людей, які виїхали з небезпечних регіонів», – зазначив голова громади Ярослав Цвіркун.

Лекції читає Марія. Вона тривалий час жила у Харкові та переїхала до Новомосковського району через війну. Раніше викладала англійську і французьку в гімназії. Зараз у декретній відпустці.

«Бажаю робити свою справу, ділитися знаннями. Хочеться спілкуватися з людьми, підтримувати їх, емоційно розвантажувати. Я розу-

мію, що вони пережили», – поділилася Марія.

Дівчина викладає основи англійської. Акцент робить саме на розмовній мові. Каже: на уроки записуються люди різного віку.

«Сьогодні англійську має знати кожен. Бачу, що є попит. У перший день прийшло понад

Пресцентр Дніпропетровської обласної військової адміністрації

десять місцевих слухачів: і молодь, і люди старшого віку. Проаналізувала загальний рівень і сформувала дві групи. Люблю працювати з колективами, бо люди діляться досвідом і комунікують», – розповіла викладачка.

Заняття проводять щотижня. Курс розплановано на півроку.

Запрошують переселенців старше 18 років із будь-яким рівнем знань. Потрібно мати документ, що посвідчує статус ВПО. Щоб долучитися, слід попередньо записатися. Це можна зробити за номером: 096-57-97-009.

Коворкінг-центр у Перещепинській громаді відкрили у вересні минулого року. Там відбуваються різноманітні майстер-класи, заняття, активності для переселенців. Це частина проекту Європейського Союзу «Міцні регіони – Спеціальна програма підтримки України».

Проект про історію України «15 кроків до української єдності»

Створення проекту ініціювала одинадцятикласниця з Дніпра. Ресурс «15 кроків до української єдності» (<https://www.historyofukrainianunity.com/>) складається із 15 розділів.

Кожен із них присвячений певному періоду в історії України: від часів Київської Русі до повномасштабного вторгнення рф. Тексти супроводжують ілюстрації, посилання на відео та статті. Матеріали доступні українською, англійською, іспанською, португальською та арабською мовами.

Авторка проекту – Марія Аршиннікова, учениця Дніпропетровського ліцею № 129. У вільний від навчання час ді-

вчина займається громадською діяльністю, є учасницею ініціативи «Посли європейської молоді», членкинею Європейського молодіжного парламенту, ученицею «Академії дипломатії для дівчат»,

а також пише науково-дослідницьку роботу в Малій академії наук. Через повномасштабне вторгнення Марія разом із сім'єю була вимушена переїхати з Дніпра до Чернівців, де почала займатися волонтерством.

Над проектом Марія Аршиннікова працювала разом із командою однодумців, залучивши консультантів з історії, візіонерів, спеціалістів з роботи над текстами, перекладачів. Сайт на волонтерських засадах розробила ІТ-компанія «Clickable Agency».

Пресцентр Міністерства освіти і науки України

Посібник «Використання освітніх онлайн-матеріалів: сучасні підходи і технології Нової української школи»

У посібнику (<https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/metodychni-rekomendacziyi.pdf>), який розробив колектив Українського інституту розвитку освіти, розглянуто такі питання: компетентнісний підхід в освітньому процесі; проектна технологія та її втілення в освітньому процесі; критичне мислення: працюємо з інформацією; модель «5Е»: концепція реалізації в освітньому процесі; інтелект-карти: переваги та методичні аспекти використання в освітньому процесі; можливості платформи «Всеукраїнська школа онлайн» для організації дистанційного та змішаного навчання.

З тематики посібника заплановано серію вебінарів. Перший вебінар, присвячений критичному мисленню, можна переглянути за посиланням: <https://fb.watch/kr91ICS0iA/>.

День відкритих дверей

25 березня відбувся День відкритих дверей Дніпровської академії неперервної освіти. Майбутнім освітянам надали детальну інформацію щодо умов здобуття освіти в Академії:

– підготовку аспірантів (спеціальність «Публічне управління та адміністрування»), магістрів (спеціальність 011 «Освітні педагогічні науки» за двома освітньо-професійними програмами «Загальна педагогіка» та «Інклюзивна освіта, корекційна педагогіка»; спеціальності 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування» та 053 «Психологія»), бакалаврів (спеціальність 053 «Психологія», 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта»), фахових молодших бакалаврів за спеціальностями 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта»;

– озвучили кількість місць регіонального замовлення на 2023 рік для вступу на педагогічні спеціальності (фахова передвища освіта: 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта» по 120 місць на денній формі і 40 та 60 відповідно

на заочній; бакалаври: 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта» по 40 місць на заочній формі; магістри: 073 «Менеджмент» і 281 «Публічне управління та адміністрування» – по 10 місць на заочній формі навчання) – загалом 400 місць;

– ознайомили з Правилами вступу – 2023.

З вітальним словом від імені голови Дніпропетровської обласної ради Миколи Лукашука і всього депутатського корпусу до присутніх звернулася начальник відділу освіти управління з питань гуманітарної політики, соціальної сфери та освіти Дніпропетровської обласної ради Наталія Попович.

Цього дня наш заклад відвідало понад 200 майбутніх абітурієнтів. Актова зала була переповнена.

Віктор СИЧЕНКО, ректор Дніпровської академії неперервної освіти, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України

Вчена рада

На засіданні 31 березня першим питанням стало обрання заступника голови Вченої ради Дніпровської академії неперервної освіти. Цю посаду обійняла перший проректор Людмила Шапран. Далі присутні заслухали доповіді членів ради: «Про підготовку Академії до вступної кампанії та затвердження Правил прийому на навчання для здобувачів вищої освіти до КЗВО «ДАНУ» ДОР» на 2023 рік»; «Про проекти освітньо-професійних та освітньо-наукової програми для здобувачів вищої освіти набору в 2023 році»; «Про затвердження графіку освітнього процесу в КЗВО «ДАНУ» ДОР»; «Звіт про підсумки заліково-екзаменаційної сесії за I семестр 2022-2023 н.р.»; звіти керівників наукових шкіл про наукову діяльність за 2022 рік тощо.

У рамках заходу ректор Віктор Сиченко вручив атестат доцента Наталії Дев'ятко, доценту кафедри філософії Академії, кандидату філософських наук.

Вітаємо колегу!

Тетяна МОТУЗ, т.в.о. вченого секретаря

Дослідницька діяльність: від вчителя до учня

Дослідницька робота учнів на уроках математики – це вид навчально-пізнавальної роботи, спрямованої на пошук, вивчення й пояснення математичних фактів для здобуття й систематизації суб'єктивно нових знань і способів їх використання на практиці.

21 березня Дніпровська академія неперервної освіти провела вебінар для вчителів математики «Дослідницька діяльність: від вчителя до учня».

Спікери, вчителі математики Тетяна Желтуха (Криворізький Покровський ліцей) та Євгенія Дерезь (Кам'янський технічний ліцей імені Анатолія Лигуна), кандидат фізико-матема-

тичних наук, доцент висвітлили питання формування 4К-компетентностей учнів засобами дослідницької діяльності та організації пошукової діяльності з математики.

Про самоосвітню діяльність вчителя математики розповів Вадим Кірман, завідувач кафедри математичної, природничої та технологічної освіти Академії, кандидат педагогічних наук, доцент.

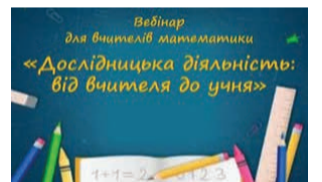
Науково-дослідницька робота учнів – особливий вид навчальної діяльності, під час якої на основі теоретичних і практичних знань, умінь і навичок учні розв'язують теоретичні або прикладні наукові проблеми різного

ступеня складності та трудності.

Залучаючи учнів до наукової, експериментальної та конструкторської роботи, вчитель розвиває в них природні здібності та задатки, створює умови для саморозвитку і творчого самовдосконалення.

Посилання на матеріали вебінару: <https://drive.google.com/drive/folders/12qiZEXnBU81Ik12FNdQ1hNgRqtozMa1C?usp=sharing>.

Олена ДОБРЯНСЬКА, директор обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації педагогічних працівників Академії

XVI Міжнародний конкурс з українознавства: підсумки

Журі конкурсу, Науково-дослідний інститут українознавства і Дніпровська академія неперервної освіти висловлюють вдячність здобувачам освіти та адміністрації і педагогам закладів загальної середньої освіти за участь у XVI Міжнародному конкурсі з українознавства, що відбувся відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 07.10.2022 № 1/11869-22 «Про організацію XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8-11-х класів закладів загальної середньої освіти» та Науково-дослідного інституту українознавства від 11.10.2022 № 18 «Про організацію та проведення XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8-11-х класів закладів загальної середньої освіти».

За підсумками роботи професійних комісій із перевірки науково-дослідних робіт, журі XVI Міжнародного конкурсу з українознавства визначило переможців конкурсу (наказ НДІУ від 21 березня 2023 р. № 25).

Переможцями з Дніпропетровської області стали 5 здобувачів освіти. Щиро вітаємо їх та всіх, хто був долучений до даного конкурсу.

Перелік переможців за посиланням: <https://www.dano.dp.ua/diyalnist/intelektualni-zmahannia/2249-pidsumki-khvi-mizhnarodnogo-konkursu-z-ukrajinoznavstva>.

Іван БЕЗЕНА, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти Академії, доцент

Молодь регіону – виклики часу

Як можна підтримати випускників у виборі професії в умовах війни? Що для цього готові зробити зацікавлені гравці?

У Дніпрі зустрілися директори шкіл міста; представники закладів професійно-технічної, вищої освіти та роботодавці – учасники проекту «Школа-Економіка», що діє у межах україно-німецького проекту з побудови соціального діалогу з Федерацією організацій роботодавців Дніпропетровщини.

Експерти проекту, доценти кафедри управління інформаційно-освітніми проектами, викладачі Дніпровської академії неперервної освіти, кандидати філософських

наук Тетяна Лисоколенко та Сергій Довгаль представили аналітику нинішнього стану партнерства.

Дякуємо Центру психологічної підтримки «Ор-Шалом» та її керівнику Наталії Медведєвій за гостинність; компаніям «Інтерпайп» і «ЕРАМ», КБ «Південне», патрульній поліції – за участь.

Оксана БУТУРЛІНА, завідувач кафедри управління інформаційно-освітніми проектами Академії, доцент, кандидат філософських наук

Хроніка подій

Березень

1-16 – участь здобувачів освіти в II етапі обласного конкурсу «ЗП(ПТ)О Дніпропетровщини читають Тараса Шевченка»;

3, 9, 14, 21 – тренінг-курс «Skills Lab: успішна кар'єра» для здобувачів освіти ЗП(ПТ)О;

6, 16, 20, 30 – заняття дистанційного курсу для викладачів ЗП(ПТ)О по програмі «EU4skills: Кращі навички для сучасної України»;

9, 28 – семінар-практикум (заняття 3, 4) для новопризначених заступників директорів ЗП(ПТ)О (спільний захід із ДОН);

9, 31 – тренінг «Комунікативні компетентності сучасної людини»;

10 – засідання секції заступників керівників з навчально-виробничої роботи (спільний захід із ДОН);

– участь у Всеукраїнській конференції «Роль центрів кар'єри у професійній освіті – наші спільні здобутки»;

13 – організація навчання ветеранів (за частковими кваліфікаціями компетентній системного адміністратора);

15 – міжнародна науково-практична конференція «Професійна освіта сьогодні: здобутки Дніпропетровщини у співпраці з європейськими партнерами – для розповсюдження в Україні»;

21 – підписання декларації про співпрацю з ГО «Асоціація рестораторів та готельєрів м. Дніпро»;

22 – тренінговий курс «Методика проведення сучасного уроку професійно-практичної підготовки»;

23 – міжобласний вебінар «Підходи до ефективного функціонування Центру кар'єри»;

– участь у Міжрегіональному науково-практичному семінарі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти на тему: «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики»;

24 – участь здобувачів освіти у IV етапі Всеукраїнського конкурсу імені Петра Яцика;

28 – участь у Всеукраїнському вебінарі «STEM-Мімо: внесок ЗП(ПТ)О у відродження України»;

29 – участь у онлайн-сесії для керівників закладів фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти області щодо особливостей акредитації освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти;

30 – засідання педагогічної лабораторії «STEM-освіта в дії» для ЗП(ПТ)О;

– участь у XVII Всеукраїнській науково-практичній (звітній) конференції ІПТО НАПНУ «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання».

Віктор ВАСИЛИНЕНКО,
директор Навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області

За ініціатииви навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти у Дніпропетровській та Полтавській областях відбувся міжрегіональний вебінар

«Центр кар'єри – дієвий інструментарій консультування, планування та реалізації професійного шляху»

Мета вебінару, до якого долучилися 87 закладів професійної (професійно-технічної) освіти Дніпропетровської та Полтавської областей – обмін досвідом методично-організаційного супроводу функціонування центрів кар'єри на базі ЗП(ПТ)О; впровадження практик і підходів до розвитку трудового потенціалу для підвищення готовності здобувачів та випускників до працевлаштування; координація активної підтримки розвитку кар'єрних шляхів населення різних вікових категорій та соціального статусу, зокрема внутрішньо переміщених осіб, мешканців

постраждалих від війни регіонів, звільнених у запас військовослужбовців; підвищення профорієнтаційних компетентностей фахівців центрів кар'єри ЗП(ПТ)О.

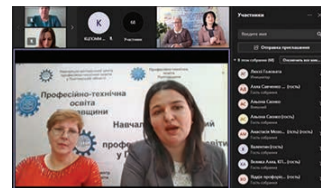
Досвідом, цікавими методиками, нюансами організації центрів кар'єри поділилися 3 заклади П(ПТ)О Полтавської області і 16 Дніпропетровської.

Представники відділу з розвитку трудового потенціалу проєкту USAID «Економічна підтримка України» презентували пілотування інструментарію для центрів розвитку кар'єри та заохотили заклади

долучитись до проєкту задля використання його можливостей, покращення результативності центрів кар'єри у процесі створення структурованого інструментарію.

Впевнені, що в умовах воєнного та повоєнного часу досвід центрів кар'єри – це дієвий інструментарій пошуку шляхів подолання кризових викликів в економіці та адаптації вразливих категорій населення з урахуванням можливостей профтехосвіти щодо надання освітніх послуг.

Віктор ВАСИЛИНЕНКО,
директор НМЦ ПТО

Взаємовигідна співпраця –

каталізатор ефективних змін в підготовці робітничих кадрів

Професійна освіта і майбутнє держави – два ключові аспекти, з яких розглядається стан сучасного освітнього середовища Дніпропетровщини.

Якість освіти залежить від взаємозв'язків із соціальними партнерами, зокрема і з громадськими професійними об'єднаннями.

Навчально-методичний центр ПТО у Дніпропетровській області та громадська організація «Асоціація рестораторів та готельєрів м. Дніпро» 21 березня підписали декларацію про співпрацю.

Цьому кроку передували ефективні заходи – спільний кулінарний онлайн-марафон «Колодій-2023», що об'єднав 58 закладів професійної освіти з 11-ти регіонів України.

31 здобувач освіти і 69 педагогів змагались у приготуванні тематичних, автентичних обрядових страв і продемонстрували свої можливості компетентному журі – відомим шеф-кухарям.

Олена ГРИШАЄВА,
заступник директора НМЦ ПТО

На базі навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області відбулася міжрегіональна науково-практична конференція

«Професійна освіта сьогодні: здобутки Дніпропетровщини у співпраці з європейськими партнерами – для розповсюдження в Україні»

У конференції взяв участь Анатолій Кінах, голова Об'єднання організацій роботодавців України, президент Українського союзу промисловців і підприємців, а також науковці і представники: Міністерства освіти і науки України, ДНУ «Інститут професійно-технічної освіти» Національної академії педагогічних наук України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики» МОНУ, Дніпропетровської обласної ради, департаменту освіти і науки ОДА, Освітнього центру економіки Федеральної

землі Мекленбург – Передня Померанія (Німеччина), Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини, профспілок, методичної служби і закладів П(ПТ)О.

На заході презентовано досвід Дніпропетровщини щодо залучення роботодавців до впровадження професійної освіти за дуальною системою з використанням німецького досвіду, а також обговорено чотири позиційні доповіді: «Практика моніторингу взаємодії роботодавців з закладами професійної

освіти щодо відповідності ринку праці потребам підприємств в районах регіону», «Навички впровадження німецького досвіду професійної орієнтації школярів – проєкти «Мініфеномента» та «Школа-економіки», «Навчаємо наставників на виробництві працювати з молоддю на європейському рівні», «Прискорене професійне навчання дорослого населення для заміщення мобілізованих та евакуйованих працівників».

Віктор ВАСИЛИНЕНКО

Професійна адаптація Захисників

На Дніпропетровщині, за підтримки Програми ООН із відновлення та розбудови миру, за фінансової підтримки урядів Південної Кореї та Німеччини, втілюється міжнародний проєкт адаптування Захисників, які отримали поранення внаслідок бойових дій, шляхом їх навчання та перекваліфікації.

У професійно-технічному училищі № 2 м. Дніпра 10 ветеранів розпочали навчання з отримання часткових кваліфікацій однієї з ключових спеціальностей в сфері ІТ-технологій – «Системний адміністратор».

У синергії зусиль представників проєкту ООН United Nations Development Programme (ПРООН), інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпропетровської міської ради, Дніпровського професійно-технічного училища № 2, Дніпропетровського

навчально-методичного центру ПТО складено план проєкту, кошторис на придбання, оренду та установку необхідного обладнання, розроблено робочий навчальний план і освітню програму тримісячного курсу; 8 педагогів підвищили свою кваліфікацію в провідній ІТ-кампанії.

На завершальному етапі слухачі повністю опанують програму навчання, отримають сертифікати та можливість працевлаштування на підприємствах і організаціях м. Дніпра й області.

Олена ГРИШАЄВА, заступник директора НМЦ ПТО

КАРТИНА У СПАДОК

«Страта Кочубея та Іскри». 1996-го, на п'ятому році навчання у Дніпропетровському художньому училищі (нині Дніпровський театральний-художній коледж) Стас Гречаний заходився втілювати незвичайний задум – урок національної зради. Дипломна картина – не про подвиги у борні, а про зраду; не овіяна романтикою козацької долі, пісенною звитьягою перемог, а мовби відлита з кричі осуду, коли та ще не вичахла, не набула жорсткості, – вона раз у раз бурхає вогнем, пропікає душу: поглянь! Це діялося тут, із нами. Чи діється ще й досі?..

Пригадаймо ж той час, наші дев'ятності. Ні, не лише рейдерсько-кілерські, не лише безробітньо-беззарплатні (той односторонній імідж доби надто настирливо накидають галасливі «квартили» та хвацько оперені «акули»): для мільйонів свідомих українців, хоча й загнаних у лабети матеріальної безвиході, той час був таки передусім трагедією до ідейного дозрівання, знищення «білих плям» у замовчуваній історії, повернення із забуття гнаних режимом світочів думки. Мій Стасик був дитям Незалежності. Як юна особистість, він увібрив у себе дух українського пробудження, завзяття розбудови й відповідальності нового будівничого. Оце останнє поволи ставало визначальним імперативом у житті, власне, ще дитини (до художнього училища він вступив, маючи 14 років). М'яко-кругловидий, ласкаво-чуйний, дотепний у товаристві, Стас мав неабияку певність переконань, був дуже пильним і зваженим у виборі дороговказів.

Переді мною «Історія України-Русі» Миколи Аркаса, видання 1990 року. На сторінці 223-й, де йдеться про добу Руїни, про загибель зрадженого Івана Виговського, Стас твердою рукою відкреслив абзац, що починався так: «Оці сварки та колотнеча поміж собою вкрай знищили Україну». На берегах юний читач лишив позначку – великий, круто-експресивний знак оклику. Попереду було студіювання історичних джерел, козацьких літописів, новітніх історіографічних праць... «Історію України» Івана Крип'якевича та «Нарис історії України» Дмитра Дорошенка Стас постійно носив у сумці, давав читати (часом чи не в примусовий спосіб) співкурсникам в училищі. Але оте перше палоче враження – «сварки та колотнеча... знищили Україну» вочевидь кинуло промінь-відблиск на все подальше пізнання рідної історії у її проєкції на майбутнє.

Історична картина – то був жанр, що його син обрав ще від перших років навчання у Дніпропетровському училищі. Неабияку роль відіграло тут знайомство з останнім лощманом Дніпрових порогів, активним просвітянином, чарівною людиною Григорієм Микитовичем Омельченком. Стас створив **малярський диптих з життя лощманів**, об'єднаний чуттям «спільного човна», в якому українці мають долати всі пороги, всі найлютіші перешкоди.

Духом надпотужного спільного зусилля, жертвовного зриву, вивільнення шляхетної енергії звитьяців перейнято і композицію другокурсника Стасія Гречаного «**Атака Січових стрільців**». Дія «розкручується» напрямком діагонально-гвинтової лінії: порив одного вояка незбагненою хвилею здійснює понад шанцями того, хто позаду. Неперервність лави, нездоланність завзяття. Наче «з Божої праці» вилітає грудка втіленої сили, освідомленої волі...

У тому-таки силовому полі героїки, руху на грані злету перебувають і герої іншої Стасової тогочасної композиції – ескізу монументально-го розпису «**Козацькі клейноди**», де бачимо символічну акцію – передавання клейнодів народові, що зважився на вікопомні зміни.

Але усі ті ранні твори мого сина озиваються не фанфарами удержавленого пафосу, а радше тулумбасами, що закликають до походу, де лише зосередженість на головному, суворора щирість побратимства обіцяють успіх. Тож уже в тих Стасових роботах зазвучали нотки полеміки до нового мистецького офіціозу, що виявився тоді в урочистій святковості зображень, декоративній формалізованості міфу: адже «не пора» було заспокоюватися, мліти в ейфорії звершеної революції. І мій художник, який фізично гостро відчував долученість до історичної минувшини, розпочав новий період у своїй творчості: постали його картини-застереження. Перша з них – «**Ява комети запорожцям та Богданові Хмельницькому під час перебування його на Січі**». Стас уявив, як то було, прочитавши у «Літописі» Самійла Величка про горішній знак «пришестя гніву Божого обом, польському й козацько-руському народам» напередодні визвольної війни – і переможної, і гіркої у фатальних наслідках Переяслава.

Наступного року син відтворив «**Епізод Уманської різанини**» – візію Коліївщини крізь факт одного вбивства: «Галайда» позбавляє життя «брата-ворога», але і сам він уже – мов живий мрець. Довкіл розбігаються люди, ніби розпадається Всесвіт. Далекий від пацифізму, Стас, проте, дуже вболівав за те, аби визвольний рух не перетворювався на «епізоди різанини», вибухові реакції самознищення.

Вступивши до Київської академії образотворчого мистецтва та архітектури, Стасій Гречаний намалює останню свою картину-застереження «**А правда наша п'яна спить**» – про кінцець Запорозької Січі, про останній день її існування, коли неподалік уже стовбичить чорна лавка Текелієвих душолюбів, а січове товариство п'є собі, гуляє, не ймучи віри в те, що «брати-християни» з Московії здатні позбавити їх фортуни-надії й самого життя. «А тим часом стародавню Січ розруйнували». Так ще 20 років тому мій дорогий митець на правах рідної крові, щирого болу картав наш люд за

Лише 20 років судилося прожити у цьому світі **Стасієві Гречаному**, щирому і гарному хлопцеві з Дніпра-Січєслава, митцеві, який залишив по собі значну творчу спадщину. Значну і за кількістю, і за якістю, і за майстерністю, а ще й за тією особливою сутнісною влучністю, що передбачає слово-корінь «знак». 20 років життя.

І вже 25 років по трагічній загибелі у Києві 28 червня 1997 року, саме в День Конституції – день, сповнений для Стаса праці і сподівань. Ми ж нині сподіваємося, що твори самобутнього художника лишаться з нами назавжди. Про один із них написала Стасова мати **Наталія Старюк**.

Портрет мами. 1993 р.

легковірності, за щоденну побутову безвідповідальність, яка зрештою породжує національну руїну. Стаса якось особисто ображала надмірна довіра до північного сусіди, інерційне схилиння перед російськими авторитетами (хоча дуже любив поезію М. Лермонтова, переймався філософськими ідеями Даниїла Андрєєва). Ось ніби поруч чую синів голос, що промовляє: «Ми не робимо висновків з очевидного». На жаль, юнак не дожив до третього тисячоліття, до Української революції гідності, коли необхідність рішучого національного вибору постала в усій запізній ОЧЕВИДНОСТІ...

А тоді, 1996 року дев'ятнадцятилітній Стас заходився біля дипломної роботи в училищі як головної своєї картини. На незвичайність творчого заряду заносилося вже тоді, як Стас розпочав виготовлення підрамка. Мовчки, пішки він зносив до класу-майстерні з крамниць та базарів блоки ДВП, дебелі дошки для каркасу і перетинок (усе, що він робив своїми майстровитими руками, робив «навіки», як сам іронізував, але в тому була правда). Там-таки, у стінах училища, зробив велику масивну конструкцію – сказати б, тверде плато до малювання (готова картина – 228x210). Між тим, ще тривали розробки ескізів, варіантів утілення «**Страти...**». Наприклад, один із них являв шалений танок Петрових катів над купками зраненої людської плоти, мов гайвороння над падлом. Ескіз справляє сильне враження, але Стас сприймав це лише як емоційне налаштування: такому об'єкту бракувало авторських суджень, думки не лише про чужинців, але й про своїх, що «не роблять висновків з очевидного».

І постала драбина на ешафот, де чинено кару, – декорація до останнього акту з життя двох змовників...

Генеральний суддя Василь Кочубей та полковник Іван Іскра написали таємний донос на гетьмана Івана Мазепу, аби вислужитися перед російським царем. Та сталося так, що від тих-таки московських зверхників мусили самі прийняти смерть. То відбувалося спекотної липневої пори 1708 року, але не «станом дня», не світловими нюансами переймався мій митець. Жодна постать, так само, як і споруда ешафоту, не відкидає тіні: усе існує в очудненому середовищі, де важать лише межі життя-смертного вибору. Та при цьому немає метафізичної абстрактності, холодної

умоглядності, – картина сповнена руху, двигіння-дихання. Той рух майстерно організовано всередині «кадру»: знеможеного Іскру тягнуть східцями нагору, а тої самої миті на помості уже розпинають Кочубея. Тут же усе вершиться водночас: хапають, читають вирок, заносять меч. І що вище до помосту ешафота, то гострішими стають форми, бездушнішими – рухи, схематичнішою – пластика. Гострі багнети, вугласті заломки рук, діють-бо не люди – заведені автомати. За мить Кочубеєві відігнуть голову, але тримає його мовби ВЖЕ безголовий крук «з гнізда Петрового».

Самі шаблі драбини, вирішені умовно, радше викреслені, аніж намальовані, лякають своєю неблаганною регулярністю. Стрімке перспективне скорочення уподібнює перебіг шаблів до ланок конвеєра. Згадаймо: «конвеєром» в'язні енкаведистських застінків уже в ХХ столітті називали безперервні допити-тортурування. Та бачте, ще на світанку століття вісімнадцятого вже діє відлагоджений механізм московської катівні. Жаска чортпхайка пригриміла в Україну. Чи достоту усвідомлюють хитромудрі Кочубей та Іскра «в останню тяжку минуту», до якої пекельної сили апелювали, надсилаючи цареві свої доноси? Чи «роблять висновки з очевидного» свідки страти? Але про них дещо згодом.

Спершу ж про трійку АНТИ-героїв у центрі композиції. Безживним кавалком простягається тіло напівоголеного Іскри. Руки розкинуто, як крила, але вже не з власної волі: за руки катам зручніше тягти його на кривавий поміст. Усе вже скінчено: нема вороття з «конвеєра», не має бути в нас і жалю до зрадника, а проте щемкими тональними сполуками, виразно анатомічно позначеною ЗІМ'Я-ПІСТЮ торса утілено спалахи болу чи то розученість останнього страшнопрозріння. Про-о-пав чоловік, занастивши душу, а круки – запеклі «брати» зжеруть його тіло, як відпрацьований «витратний матеріал».

У найвищому куті цього умовного трикутника – петровський москаль. Вражає цей «салдацький патрет»: як точно, як вичерпно схарактеризував мій юнак вражу силу! Здається, ще й досі не явлено чогось подібного в українському малярстві. А то ж був ще 1996 рік. Профіль тупо зверхнього, сизоликого, zdegradovanogo

Закінчення на стор. 6

Закінчення. Початок на стор. 5
з безнастанних перепоїв холопа, диявольського додатка до драбини-конвеєра. Озвучити цей портрет міг би хіба сучасний російський «шансон».

З лівого боку засудженого тягне «людина-спина», наш понуро-упокорений крайнин, один з безіменних, безвільних виконавців. (І вдруге стане лиховісна людина-спина в останній Стасовій картині «**А наша правда п'яна спить**»: чап'їтиме на постаменті-діжці, припрошуватиме до розваг з частуванням – друга чи ворога, чи самого чорта – то вже байдуже).

Біжать догори щаблі драбини-«конвеєра», скородять тіло зрадливого полковника, а в пам'яті нам зринає Шевченкове: «За що скородили списами московські ребра?». Забундючилися, запрагли влади ціною Вітчизни, перемудрили самих себе, тим часом «московські ребра» зміцніли, ще й породили свою бруталну модель – оцю ребристу дорогу до «лобного места».

Що ж то тріпоче, вібрує, здригається обабіч хідників? Наче дві в'юнкі кольорові лиштви – юрмисько козаків та посполитих: хтось бідкається, хтось лукаво мудрує, й собі наміряючи гетьманську шапку: мовляв, я б діяв хитріше; хтось голосить, а хтось здійснює п'ястук у непевному пориванні. Але не спинається біг чорних щаблів: бездушна механічна активність перемагає порухи невиробленої людської волі. Ось про що, зрештою, картина: про фатально поверхове сприйняття подій, про неготовність до односпайного чину, про розпад єдиної сили – відп'їрності, а ще – про передчуття трагедій, усім тим спричинених (у погляді, у постаті матері з дитям праворуч). Згадую неповторні Стасові інтонації, які щораз глибше розкривали суть слова – поняття «НАЇВНІСТЬ»: то по-синівському лагідно і прощено, то гаряче-полемічно, а то гірко та скрушно він вимовляв те слово, як етнодіагноз та й заходжувався лікувати той застарілий спільний недуг. Стас і себе тоді змалював в образі круглоликого напихмуреного писарчука серед гурту людей праворуч. Стоїть поза спиною літнього вусатого мудрагеля (позував батько автора, нині покійний художник

Валерій Гречаний). Є тут і я – жінка, охоплена німим жахом... А ешафот на картині – це наче АНТИ-хрест, і вся сцена з майже безживним тілом Іскри – це АНТИ-пієта. (Ред. *П'єта, Пієта (італ. Pietà – жалість) – іконографія сцени Оплакування Ісуса Христа Богородицею із тілом Сина у неї на колінах*).

Пригадую, коли стояла перед уже завершеною картиною у виставковій залі Дніпра, де було виставлено дипломи всього Стасового курсу (керівник – заслужений діяч мистецтв України Григорій Чернета), спало мені раптом на думку: такий значний твір, стільки небуденних зусиль душі й рук, але чи буде він актуальним за 10-20 років? Адже вірилося в те, що вже незабаром Україна вилюдне, крадії народного добра втечуть од праведного гніву, а зрадники національних інтересів опиняться на белебні всезагальної зневаги. А тепер бачу, що і сама тоді нишком виявила

була ту НАЇВНІСТЬ, яку так болісно осмислював мій син у «**Страті Кочубея та Іскри**». Через 20 років (ред. 2017 р.) душоуби-ординці (достоту такі, як опричник – чи не предок Мотороли? – у центрі Стасової композиції) посунули в Україну, загуркотили машинерією «градів» та «смерчів», технічно вдосконалених «конвеєрів»-ешафотів. Так, люд прокинувся від ілюзій, став до збройного захисту України. Але по цей бік фронту, у комфорті столичних зал тривають і підступи, і переступи, триває боротьба за владну булаву. А як припече п'яти, тікають до Московії запобігати ласки путінової. Чи потрібні вони там? Допоки відбудуть участь у котрійсь пропагандистській «антимазепинській» кампанії. Далі ж – один кінець зрадникам – що там, що тут. Тільки навряд чи вони вивчали пильно нашу історію, навряд чи здатні уявити тяжкий та ганебний кінець інтриги так

яскраво і життєво, як уявив юний автор «Страти Кочубея та Іскри»...

1999 року, по двох роках після трагічної загибелі Стаса Гречаного, у залі Національної академії мистецтва та архітектури відбулася виставка його творів (Стас устиг закінчити лише один курс Академії. Куратором курсу був народний художник України Юлій Ятченко). У центрі експозиції вмістили «Страту Кочубея та Іскри». Якимось на виставку завітав один із метрів столичної педагогіки (сказали мені – викладач іншого художнього закладу). Говорив до свого супутника гучно і безапеляційно: мовляв, правду йому сказали, такі талановитий був хлопець – ось які, бач, пейзажі – стрімкі, експресивні, і натюрморти, тонко зібрані в колориті, і портрети оригінальні, але, очеvidячки, хтось недалекоглядний спрямував був його на теми з історії козацтва. Це тепер, мовляв, модно, але не розвиває митця як творчу одиницю.

Не забуду, як підлетів до маестро худенький хлопчик-першокурсник: «Та як ви можете! Ви бачили «Страту...»? Хіба не відчуваєте, як це щиро, як важливо для українців? То чи маєте ви взагалі право...» – він замовк. Метр не образився: «Максималізм, максималізм». Здається, хотів поплескати хлопця по плечі, але той відхилився. Тоді подумалося мені: ось і з'явився у мого сина послідовник – хай ще малий, але завзятий і незрадливий. Я була уклінно вдячна академії, співкурсникам і друзям Стаса за ту виставку, за добрі теплі слова і – за те гостре зіткнення пересиченого естета з палким новітнім козаком. Тоді «Слово Просвіти» озвалося на виставку публікацією, видрукувало розповідь про Стаса Гречаного окремим виданням. Незгасним спогадом про ті дні лишилася коротка зустріч в академічній виставковій залі з видатним митцем сучасності Миколою Стороженком: лише міцний, гарячий потиск правиці, і погляд на картину «Страта Кочубея та Іскри», і рука до серця. Слова були зайвими.

Наталія СТАРЮК,
член Національної спілки
журналістів України,
письменниця і поетеса, м. Дніпро

Каталог робіт художника Стасія ГРЕЧАНОГО

Двадцять років долі талановитого художника Стасія Гречаного, родом з Дніпра... Він трагічно загинув 1997-го, але і 25 років потому його спадщина (майже 300 картин живопису, графіки, малюнків) бентежить, захоплює самотністю обдарування та глибиною творення українського світу. Історична картина – його жанр, свідомо обраний та образний! І це у 17-20 років у ті, вже далекі 90-ті роки! Дипломна робота по завершенні Дніпропетровського художнього училища – «Страта Кочубея та Іскри» (1996 р.) – сильне й масштабне осмислення молодим художником «житте-смертного вибору».

Стасій закінчив перший курс Київської академії образотворчого

мистецтва та архітектури і був там найкращим студентом! Остання картина – застереження «А правда наша п'яна спить».

Мама Стасія – Наталія Старюк, талановита журналістка, письменниця, мистецтвознавиця, заслужена журналістка України, моя мудра й смілива колежанка. Її не стало 8 грудня 2022 р. І не гоїться душевний біль після її відходу. Ближчим став тепер її шлях до сина... Батько Стасія – Валерій Гречаний, один із засновників Огрінської школи живопису, художник, як кажуть, від Бога. Троє митців України, які жили нею і чий долі склалися трагічно. Але кожний залишив свою унікальну творчу спадщину про Україну і для України.

І ось новина. Щойно вийшов каталог у вигляді міні-альбому робіт у кольорі Стасія Гречаного. Вступна

стаття «Картина у спадок» Наталії Старюк (2017). Ніхто краще за неї не написав би про Стасія-художника і Стасія-сина. І не лишень тому, що вона його мама. І саме тому також. Упорядкування, світлина Владислава Климовича (2023). На останній сторінці вірш Наталії Старюк.

Вітаю. Жду.

Пам'яті сина Стасія

*Я знаю де Ти. Я тебе знайшла
не поглядом, а по світлом полотен.
У скрадку тополиного крила
яріє опік викиду – польоту.*

*У гаптуванні степових стежин
проглянули мазки небесно-сині.
У каже плесо: «Жінко, не тужи.
Щодня вітай безвічну душу сина».*
*«Вітаю. Жду», – так пишуть у листах.
«Вітаю. Жду», – відлунюють пейзажі.
І простира крило тополя-птаха,
бо що моє життя без Тебе важить!
Уже зривається слези тягар –
усе, що припало і гнітило.*

*Але душі Твої не сяга,
і заступає темрява світило.
Зарано я зреклася тягарів,
То й стелеться повернення верета.
А Ти ласкавим поглядом зустрів.*

«Вітаю. Жду», – юнак з автопортрета.

Зовсім скромне, як на мене, видання, здійснене власним коштом. Можливо, прийде той добрий час, коли повна персональна виставка Стасія Гречаного відбудеться у його рідному місті... Про це думала та мріяла Наталія. А ми, хто знав і її, і Стасія, мріємо про книгу Наталії Старюк, що готується до друку. Посмертну, на жаль, збірку віршів та оповідань.

Валентина ОРЛОВА,
член Національної спілки
журналістів України, м. Дніпро

Ред. Світлина з каталогу «Стасій Гречаний» за посиланням: <https://hrechanyi.wordpress.com>

Анотація: Як влаштований наш матеріальний світ? Чи є якась відмінність між металом, залізом, чавуном та сталлю? Звідки люди їх беруть? Відповіді на ці та інші «дитячі» питання допитливий школяр Мишко отримує від незвичайного друга, сталевих цвяхів, що ожив та зміг переконати хлопця, що реальність глибша, багатша та цікавіша за будь-яку комп'ютерну забавку.

ІСТОРІЯ, ЯКУ РОЗПОВІВ СТАЛЕВИЙ ЦВЯХ

1. Лорд Михайло

Мишко сидів за своїм письмовим столом, поклавши на нього голову. В усі, що торкалося лакованої стільниці, тихо шуміло море образи на маму... Цього суботнього ранку хлопчик прокинувся сам, прибрав своє ліжко та швиденько побіг вмикати комп'ютер. Такий поспіх спричинило непереборне бажання дограти (природно, до перемоги) місію у стратегічній грі.

У лорда Михайла Антіохійського все йшло напрочуд чудово: віртуальні піддані на полях вирощували необхідну кількість зерна, у садках за кам'яними мурами, збудованими за мудрим повелінням, збиралися яблука, тартаки виробляли достатньо деревини, щоб будувати будинки, склади, комори, казарми, зброярні та виробляти списи і луки для армії лорда. Проте, щоб військо було непереможним усюди, а не лише за мурами та на вежах замку, на додачу до списників та лучників треба мати ще й лицарів.

Бо лицарі – то нездоланні вояки. Можливо, вони дещо повільно рухаються, проте добряче б'ються довгими мечами та надійно захищені залізною бронєю. Але мати таких чудових вояків лорд не міг, бо виробництво мечів та лат потребувало заліза, яке може давати лише плавильня, якої поки що у Антіохійського володаря не було. Тому вже побудовані з каменю й дощок кузня та майстерня простоювали, а коваль і зброяр – байдикували, а коли на них цокали «мишею», із сумом виправдовувалися: «Немає заліза, мілорде!».

Про комп'ютерний маніпулятор варто розповісти окремо. Він у Мишка був трохи незвичайний: розмальований синіми та жовтими рослинними візерунками на чорному тлі. Ця розцяцькована «миша» йому не подобалась (мовляв, «всі ці малюночки для дівчат»), але батько пояснив, що «миша» для комп'ютера – символ влади, як булава чи пірнач у козаків, а символ має бути прикрашений. Пізніше навіть з'ясувалося, що кольори візерунку з глибоким змістом. Тож, «мишу» у грі «лорд» інакше, як булавою не називав, а воно й справді, як повернеш «булавою», так «піддані» і діють. Коли Мишко бідкався, що у грі щось не так, то батько напівжартома відказував: «До «булави» потрібно мати голову!»

Вчора увечері Мишку вдалося відшукати на карті руду пляму (родовище заліза), де одразу почалось будівництво аж двох плавильень.

«Лорд» волів, щоб цього ресурсу було вдосталь, втім закінчити справу не вдалося, бо погоджений з батьками час гри сплив. Довелось виявити шляхетну силу волі і в найцікавіший момент натиснути «булавою» кнопку «Зберегти гру».

Все мало продовжитись ранком, але мамин голос із кухні перепинив Мишка:

– Мишко, це ти? І що це таке?! Тільки-но оченята продер – мерщій за комп'ютер? У тебе була не комп'ютерна залежність?

– Ні, мамо, просто мені дуже хочеться дограти місію...

– От такої! Скалічили дитину! У нашого Мишка ігрова залежність, від самого ранку – гратися до комп'ютера! – почала бідкатись мама.

– Та ні, мамо, ніякої залежності! Це ж так цікаво – керувати країною, командувати армією, виробляти залізо, – саме цей ресурс з безлічі інших хлопцеві згадав тому, що саме залізо мало вирішити все.

– Зробимо, синку, так, – мама вже прийшла з кухні та говорила, витираючи руки строкатим кухонним рушничком, – зараз іди у свою кімнату, на свіжу голову прочитай отой віршик, що тобі на понеділок треба вивчити, а далі – домовимося.

Ось так суботнього ранку Мишко опинився за столом перед розкритою збіркою поезії. Прикро було те, що цей вірш був не за програмою (його вивчають аж у десятому класі, а Мишко – у п'ятому), а вивчити те «нешастя» було треба, бо їхньому класу «страшенно поталанило» провести поза-класний захід, присвячений Лесі Українці. Серед запрошених був і директор школи Андрій Петрович, якого п'ятикласники ще побоювалися. Річ у тім, що директор був викладачем математики, проте знався геть на всіх науках. Якось він зайшов серед уроку англійської мови, привітався, попросив дозволу бути присутнім, спитав у чергового яку тему вивчають і все це англійською! Тоді клас Мишка опановував кольори. Тож за порадою директора учням довелося вивчити речення з семи англійських слів про Річарда Йорка, де кожне слово починається з тієї самої літери і у тій послідовності, що і кольори у веселці.

Від прикраси та образи хлопець дістав із шухляди магніт, подарований батьком, та блискучий цвях, який у нього з'явився бозна-звідки, та став його рухати по столу магнітним полем. Мишко ховав цвях між жмутом ручок та олівців, але як би глибоко цвях не був захований, магніт все одно витягав його назовні. Так хлопчина бавився

доки це йому не набридло, а нічого іншого, як сидіти, поклавши голову на стіл, він не вигадав.

Раптом хтось промовив тихим металевим голосом:

– Доброго ранку, мілорде! Як настрої у володаря найкращого міста часів Хрестових походів?

Мишко аж зніяковів. Хто б це міг звертатись до нього з такою повагою та згадувати те, що Мишко обговорює лише зі своїм другом Миколою, якому також подобається ця гра?

– З ким маю честь? – підігруючи невидимому власнику незвичайного голосу, дещо здивовано спитав хлопець.

– Це я, сталевий Цвях, який ти щойно рухав по столі. Зізнаюсь, не дуже поважне ставлення до речі, що існує серед людей понад дві з половиною тисячі років, проте Вам, мілорде, це пробачається, бо Ви ще дуже мало знаєте про цей світ, що тримається на залізі.

Цвях, обережно задкуючи від магніту, вийшов до хлопця. Це був звичайний на вигляд цвях завдовжки, хоча зараз точніше було б сказати заввишки, п'ять сантиметрів, який рухався на ніжках-дротинках та привітно розмахував такими ж тонюсінкими ручками. Трохи нижче шляпки, де зазвичай цвяхарний автомат залишає стовпчик неглибоких рисок, було обличчя, таке, як у олов'яних солдатиків: з тонким носиком, маленькими оченятами та кругленьким ротиком, що ледь помітно збільшувався та зменшувався.

Мишко вирішив використати знання, отримані з гри, та дещо заперечити новому незвичному знайомому:

– Залізо виробляють у плавильнях, а потім вже з нього ковалі виковують все, що кому треба.

У кімнаті залунав дзвінкий сміх.

– Так, а хліб росте на деревах, вовняні шкарпетки приносять вівці, а дітей знаходять у капусті, – дещо в'їдливо зауважив Цвях.

Останнє Мишкові дуже не сподобалося, бо він разом із батьком два роки тому провідували маму у пологовому будинку, а потім забірали з новонародженою сестричкою Даринкою, тож капуста – це вже занадто. Проте, Мишко відповів стримано, мовляв, як виробляють цвяхи і лопати, вони ще у школі не вивчали.

– Ти не ображайся, Мишко, дуже багато дорослих, що закінчили школу, а потім вчили ще хтосьна де, достеменно не знають звідки береться залізо, – вже примирливо сказав Цвях. – А хочеш я тобі розкажу?

– Що, правда? Ти розкажеш всю історію заліза?

– Ну, всю історію не розповім, бо для цього знадобиться багато часу, проте дещо з найцікавішого та пізнавального зможу.

2. Метали

Цвях здерся на збірку поезій Лесі Українки, щоб бути як на сцені, та почав свою розповідь.

– Серед незліченних багатств, які людям дає Земля, особливо цінними є метали і саме вони дають змогу отримувати чи не всі інші природні ресурси.

– А це як?

– Все просто, уявімо, що людині потрібна деревина. Щоб її добути чоловік бере пилку та сокиру і йде до лісу. А з чого зроблені пилка та сокира? Правильно, з металу. Та ж історія з глиною, з якої виробляється керамічний посуд, бо для видобутку глини потрібні лопата та кайло. А щоб дістати з колодязя воду необхідні металева цеберка та декілька метрів ланцюга.

– А якщо цеберка дерев'яна (я такі бачив у музеї), а замість ланцюга – міцний налігач?

Цвяху таке зауваження сподобалося, він навіть посміхнувся і відповів:

– Мишко, ти певно забув, що для отримання деревини необхідні були пилка та сокира, а налігач плететься на верстатах, які зроблені переважно з металу. Тож, без металу не буде ані дерев'яного відра, ані налігача. І так усюди, у будь-якій діяльності людини: інструменти, пристрої, обладнання – з металу! Важко собі уявити як багато металу у вигляді труб, конструкцій, машин, механізмів треба, щоб ми мали газ, воду, електрику, могли подорожувати залізницею чи користуватися трамваем та метро.

– Цвяху, а чому це так? – дещо здивувався хлопець.

– Бо метали дуже різні, мають безліч дуже корисних властивостей, які люди навчилися використовувати. Мені подобається старе визначення металів – «світлі тіла, які кувати можна». Спільною властивістю металів є те, що їх успішно обробляють механічними способами. З металу можна зробити і дитячу іграшку, і міст чи телевізійну вежу, бо метали можна різати, гнути, кувати. У каменю, наприклад, таких властивостей немає,

Далі – на стор. 8

Продовження.

Початок на стор. 7

ІСТОРІЯ, ЯКУ РОЗПОВІВ СТАЛЕВИЙ ЦВЯХ

тому камінь попри його міць та стійкість до різних навантажень використовується не так широко, як метали, – Цвях зробив коротку паузу та запитав, – Мишко, а які метали ти знаєш?

Хлопець, який слухав дуже уважно, відразу відповів:

– Срібло та золото.

Цвях дещо здивувався такій відповіді та запитав:

– А чому ти почав саме з цієї «солодкої парочки»?

– Бо їх так і називають: «дорогоцінні» чи «банківські» метали, тож щодо них я не міг помилитися, – пояснив свою логіку хлопчина.

– Чудова відповідь! – щиро похвалив Цвях. – А де ці метали використовуються?

– Це просто! Для виробництва прикрас.

– А чому саме ці метали?

– Бо вони красиві та блищать, – відповів Мишко.

– Правильно, добре, що ти згадав родову властивість металів зі старого визначення: «світлі тіла». Ці метали дуже пластичні, тобто їх легко «кувати можна», тому з них майстри-ювеліри скільки існує людство виготовляють тонкі вироби чудернацьких форм. Згадай хоча б Скіфську пектораль, на якій із золота із дивовижними подробицями зроблені крихітні фігурки людей та тварин у рослинному обрамленні. Крім того, золото та срібло стійкі до хімічних речовин і на відміну від багатьох металів не руйнуються ані просто неба, ані у морській воді чи хімічних розчинах. А ще золото та срібло дуже добре проводять електричний струм, тому їх використовують у складній електронній техніці та приладах. А які ще метали ти знаєш?

Підбадьорений та окрилений Мишко став сипати:

– Мідь, із неї роблять дріт та казани для походів; алюміній, з якого також виробляють дріт, а ще – літаки, бляшанки для напоїв та фольгу для пакування харчів; свинець. Цей сірий

метал мені показував батько на клемках акумулятора, коли підіймав капот машини.

– Мишко, а у тебе батько, бува, не рибалка? По рибу з вудкою на річку не ходить? – раптом спитав Цвях.

– Ні, а чому ти про це питаєш? – здивувався хлопчина.

– Свинець був одним із перших металів, які людство навчилося виробляти з руд. За час своєї довгої «служби» людям свинець «попрацював» покривельним матеріалом для дахів, кулями для стрільби з рушниць та мушкетів, фарбою; для виготовлення водопровідних труб та навіть олівців. Так, так, Мишко, у Стародавньому Римі писали свинцевими паличками, як ми олівцями. М'який метал залишав на поверхні блідий, проте доволі помітний, сірий слід.

Багато з «професій» свинцю залишилось у минулому, перш за все тому, що цей метал за умови тісного та постійного контакту з ним – шкідливий для здоров'я людини, втім він ще довго працюватиме як грузила на вудках рибалок, так само як це було багато тисячоліть тому. Навіть зараз, у двадцять першому сторіччі, побачити свинець можна у любителів рибних ловів, – пояснив Цвях, а потім додав, – ще у свинцю є одна потрібна сучасному світу властивість – він краще за інші матеріали затримує радіоактивне випромінювання. Тому зі свинцю виготовляють контейнери для безпечного зберігання та перевезення радіоактивних матеріалів. – Добре, Мишко, розповідай далі.

– А ще існує такий метал як цинк, бо у нас на дачі є цинкові відра... Ой, ледь не забув, у мене є декілька олов'яних солдатиків, які подарували на день народження, так що, ще олово.

– Просто фантастика! Мишко, ти справжній металознавець! Знімаю свого капелюха, чи радше шляпку, – із захватом сказав Цвях, та й справді зняв свою круглу з викарбуваними клітинками шляпку.

Доки Мишко дивувався невідомим до цього можливостям свого нового знайомого, Цвях додав:

– Уточню, що цинкові відра насправді сталеві і лише покриті тонким шаром цинку, проте навіть цього достатньо, щоб мати уяву, як виглядає цей метал. До твоєї розповіді додам ще ртуть (незвичний метал, бо він рідкий, плавиться за температури трохи вищій за «мінус» 39 градусів за Цельсієм) та вольфрам, який, навіпаки, плавиться за найвищою серед усіх металів температури – «плюс» 3 422 градуси. Це майже як на Сонці (хоча подекуди наша зірка розігріта і до шести тисяч градусів).

Колись люди частенько могли бачити ці метали у побуті, бо ртуть використовувалась у медичних термометрах, а тонка волосинка вольфраму, закручена у спіраль, містилась у лампах розжарювання. Зараз цих пристроїв стає все менше, бо їх замінюють електронні термометри та світлодіодні лампи, проте винахідники цих безпечних та економних пристроїв виростили та вивчилися завдяки тому, що ртуть «міряла їм температуру», а вольфрам «світив», коли вони були ще малими. Будь-яке нове досягнення прогресу базується на вже набутих знаннях та досвіді. Що ж, мій друже Мишко, залишилося згадати метал, який найбільше використовується людством і без якого не обійшлося навіть у твоїй комп'ютерній грі. Це...

Цвях намагався зробити, інтригуючи, паузу, проте Мишко обірвав тишу, вигукнувши:

– Залізо!

З-поза причинених дверей кімнати почувся мамин голос:

– Мишко, у тебе все гаразд?

– Так, мамо...

– А чому ж ти тоді скрикнув?

– То я у захваті...

– Від вірша?! Ну, то читай, читай...

Далі – за посиланням: <https://dobm.dp.ua/ebooks/vitalij-myronenko-istoriya-yaku-rozpozviv-stalevyj-tsvyakh-kazkova-povist/>

Віталій МИРОНЕНКО, металург, економіст, волонтер Дніпропетровської обласної бібліотеки для молоді, м. Дніпро

«І в Україні – твоє обличчя...»

В Обласній універсальній науковій бібліотеці презентували книгу «І в Україні – твоє обличчя. 600 дат і подій з історії Петриківки». Видання у форматі хроніки присвячене 250-річчю селища. Автор – журналіст, письменник та краєзнавець Микола Чабан. Каже, що зібрав події з життя краю від першої згадки до сьогодення.

«Знаменитий розпис, Петро Калнишевський – така, зазвичай, коротка історія Петриківки. Насправді це славетний край. Захотілося розповісти про нього більше. Провів величезну пошукову роботу. Наповнив ключовими датами. Серед цікавих, зокрема, Петриківська битва 1941 року. Мало хто про неї знає», – зазначив Микола Петрович.

Директор Петриківського музею етнографії, побуту та народно-ужиткового мистецтва Любов Юхименко підтверджує: історія їхнього селища сягає глибини віків. «Тут ніколи не було кріпаччини. Оселялися вільні козаки. Жінки займалися господарством, виховували дітей.

Ввечері вишивали, співали. А ще оздоблювали малюнками помешкання. Люди були вільними, тому й народилося красиве мистецтво Петриківського розпису. Зараз – нематеріальна спадщина ЮНЕСКО», – додає Любов Василівна.

Майстер Петриківського розпису Микола Ішук малює вже понад півстоліття. Він один із тих, хто прикрасив бомбосховище місцевого дитячого садочка, разом із іншими художниками «заквітчав» військовий гелікоптер. Микола Петрович каже, що в селищі кожен другий має творчий хист. «Я хочу передати свої знання та вміння молодому поколінню. А ще ми майстер-класи для переселенців проводимо. Особливо дітям цікаво. Пробують калинку

пальчиком «тикати», «петушинку поставити», – розповів митець.

Нині у громаді мешкає майже 25 тисяч людей. Переселенець – кожен десятий.

«Для мене Петриківщина – це серце України. В нас неймовірні люди. Під час війни ми згуртувалися ще дужче. Опікуємося переселенцями, займаємося волонтерством. І бережемо свою культурну спадщину», – розповіла Петриківський селищний голова Наталія Коваленко.

Примірники нової книги передадуть до бібліотек у громади. Вони будуть у вільному доступі.

За інформацією департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю ОВА

ЗАСНОВНИК ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» – ПЕРВИННА ПРОФСПІЛКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ» ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Редакційна колегія:

В.М. ВАСИЛИНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА, Ю.М. МОГИЛА,
О.В. ПОЛТОРАЦЬКИЙ, М.І. РОМАНЕНКО,
В.Г. СЕРЕДНЯ, В.В. СИЧЕНКО, Л.О. ШАПРАН

Редактор, фотокор, дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

САЙТ ОБЛАСНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ
«ДЖЕРЕЛО»:

gdjerele.jimdofree.com

Свідоцтво про реєстрацію
ДП № 2244-982ПП від 24.01.2019.
Формат А3.

Адреса редакції:
49006, Дніпро, вул. Володимира
Антоновича, 70, Дніпровська
академія неперервної освіти.
Тел. 0952303947, 732-48-48.

E-mail: GDjerele@ukr.net